

spirit și în perioada actuală. Atelierul de imprimerie a fost locul de naștere al litografiei moderne. Procedeu prea delicat pentru o abordare directă, litografia a fost pentru mult timp o tehnică de transpunere a unui proiect original. Odată cu apariția litografiei în culori, colaborarea artistului cu imprimeur-ul s-a aflat la originea unor interesante căutări care au asigurat cariera contemporană a acestei tehnici. La ea au contribuit și experimentele lui Auguste Clot, fondatorul unui atelier ce există și astăzi, în expoziție figurind câteva planșe aparținând printre alții lui Antonio Saura sau Jan Sivertsen imprimate în Atelierul Clot al anilor 1990. La inițiativa lui Ambroise Volland din atelierul Clot au apărut la finele secolului XIX câteva dintre cele mai interesante litografii în culori de Paul Cézanne, Pierre Bonnard, Odilon Redon sau Auguste Rodin. Știința lui Clot se sprijinea pe colaborarea cu artiștii, anumite etape ale procesului implicând intervenția lor efectivă.

Astăzi tehnicilor tradiționale li se adaugă unele noi cum ar fi gravura cu carborundum, o gravură cu acizi în care vernis-ul este amestecat cu o substanță abrazivă, sau gravura „rece” cu instrumente electrice. Ceea ce primează este, înainte de experimentare, calitatea imprimării, a culorilor și hirtiei folosite, singurele capabile să asigure tirajului valoarea lui comercială.

Față de explozia maniei de a colecționa în secolul trecut și implicit existența tirajelor mari, stampa contemporană apare rarori în sute de exemplare. Legile comerțului de artă sînt altele în zilele noastre, formele pe care le ia creativitatea artistică variate, iar ritmul existenței cu totul altul. Între atîtea schimbări, ceea ce rămîne notabil este cultivarea meșteșugului care nu se poate și nu s-a putut niciodată dispensa de acea obligatorie doză de creativitate care și pe vremea lui Clot îl determina pe un atelier artist să opteze pentru un atelier francez.

Astăzi influența lumii artistice franceze este notabilă nu numai în Europa dar și în țările continentului american.

CARTEA ȘI ISTORIA BUCUREȘTILOR

Primul Tîrg Internațional de Carte de la București, din luna iunie, a prilejuit o serie de manifestări culturale interesante, între care o expoziție de carte s-a impus în mod deosebit. Cărți vechi, exemplare bibliofile au fost oferite ca un remember al tradițiilor noastre tipografice vizitatorilor dornici de cunoaștere nouă. Bucureștii — vechi centru tipografic, Bucureștii difuzor și captator de cultură prin tipar a stat în atenția organizatorilor. Relevant și un alt aspect: Bucureștii subiect al creațiilor tipografice mai vechi și mai noi. Elocventă, în acest sens, însăși titlul expoziției: „Cartea și Bucureștii”. Organizator: Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București. Exemplarele, bunuri de patrimoniu, expuse fac parte din fondul bibliotecii muzeului în exclusivitate. Cea mai veche carte aparține zorilor literaturii originale naționale, scrisă în gustul scrierilor lui Paul Feval. Ea se intitulează „Misterele de la București” autorul fiind Ioan Bujoreanu și a fost scoasă de tipografia lui Ștefan Rassidescu în 1862 cu alfabet de tranziție. Cea mai nouă lucrare expusă este Catalogul expoziției organizată de Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, în Kent, Ohio — S.U.A. în anii 1991—1992.

Atenția organizatorilor s-a concentrat în câteva direcții principale: Bucureștii subiect al lucrărilor istoriografice, Bucureștii în memorialistică, Bucureștii temă pentru artiștii plastici și fotografi, Bucureștii în atenția Europei. Astfel au fost prezentate în expoziție lucrările lui Ionescu Gion „Istoria Bucureștilor”, Editura Socec, 1899, București și „Bucureștii în timpul revoluției franceze”, Editura Socec, 1891, București; lucrarea lui N. Iorga „Istoria Bucureștiului”, 1939, București; lucrarea lui C. C. Giurescu „Istoria Bucureștilor”, Editura pentru literatură, 1966, București, alături de culegerile de studii ale cercetătorilor actuali editate de Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București.

Numeroase lucrări expuse evocă atmosfera, viața mondenă, evoluția socială și arhitectonică a orașului urmărind cu nostalgie transformarea acestuia din „comuna” București din 1894 în „micul Paris” al primei jumătăți a secolului al XX-lea și în capitala de astăzi. Sînt prezentate astfel lucrările lui Frideric Damé „Bucarest en 1906”, Editura Socec, 1907, București; E. G. Pantazzi și I. Theodorian „Bucharest”, Editura Cultura Națională, 1926, București; Henri Stahl „București ce se duc”, Editura Marvon, 1935, București; Victor Brătulescu „Vechi vederi bucureștene”, 1935; Gheorghe Florescu „Din vechiul București”, 1935; V. Bîlculescu „Bucureștii și bucureșteni”, Editura ziarului Universul, 1945, București; Ion Marin Sadoveanu „București”, Editura Meridiane, 1964, București. O a treia categorie de lucrări ilustrează magia orașului asupra ochiului. Începînd cu Preziiosi și imaginile din Bucureștii anului 1869 numeroși autori au surprins plastic farmecul orașului. Printre ei numeroși străini cu lucrări ce reproduc imagini ale Bucureștiului anilor 1920—1930. Astfel: D. Castelli, „Cum au fost Bucureștii odinioară”, 1935; George Olszewski, „București” — 12 litografii, 1929; Christian d'Auchamp, „Bucureștii văzute de un străin”, Editura Sport-Turism, 1982; Willy Prager, „Bukaresti”, 1935, Berlin. Bucureștii, ei înșiși, știu să-și admire și să-și immortalizeze orașul. Mărturie și lucrările expuse: Cik Damadian, „Bucureștii”, Editura Sport-Turism, 1979; Marin Mihalache, „Bucureștii văzute de pictori”, Editura Sport-Turism, 1975; Gheorghe Leahu, „București — arhitectură și culoare”, Editura Sport-Turism 1991.

Europeanizarea orașului era un fapt împlinit la începutul veacului nostru și prezentarea lui în lucrări ca „Les capitales du monde” sau „Le capitali del mondo” dovedesc acest lucru alături de multe producții editoriale bucureștene și revista lunară „Paris — Bucarest” care apare din 1923.

Organizarea acestei expoziții se înscrie în rîndul prestigioaselor manifestări ale culturii materiale prin tipar.

ANA ANDRESCU

DANA BERCEA